یادداشت

فعال‌سازی مکانیسم ماشه؛ شمشیر دموکلس بر سر صنعت انرژی ایران

علیرضا اسدی

تحولات دیپلماتیک مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران به نقطه حساسی رسیده است. جلسه گفت‌وگوی نمایندگان جمهوری اسلامی ایران و سه کشور اروپایی عضو برجام درباره پرونده هسته‌ای سوم مرداد در کنسولگری ایران در استانبول برگزار شد. پس از پایان جلسه، هیئت ایرانی اعلام کرد که توافق شد رایزنی‌ها ادامه یابد. نزدیک‌شدن ضرب‌الاجل اروپایی‌ها برای فعال‌سازی مکانیسم ماشه (هفتم شهریور)، صنعت انرژی کشور را بار دیگر در معرض تهدیدی جدی قرار می‌دهد که می‌تواند ساختار بیمار اقتصاد ایران را دچار آسیبی برگشت‌ناپذیر کند. مکانیسم ماشه -که نام رسمی آن فرایند حل‌وفصل اختلافات مندرج در بند ۳۷ توافق برجام است- نه صرفا یک ابزار حقوقی، بلکه اساسا اهرمی سیاسی برای بازگرداندن مجموعه تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران است؛ مجموعه‌ای که در فاصله سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ ناشی از اجرای قطع‌نامه‌هایی مانند ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۸۰۳ و سرانجام ۱۹۲۹، تحریم‌هایی همه‌جانبه را بر ایران به‌ویژه علیه صنعت انرژی کشور اعمال کرد. مجموعه‌ای از چند قطع‌نامه الزام‌آور شورای امنیت ملل متحد که خاطره‌ای تلخ از محدودیت‌های گسترده و تحریم‌های شدید را برای کشور به‌جا گذاشته، اکنون همچون شمشیری بر صنعت نفت و گاز کشور سایه انداخته است.

اکنون نیز اگر این سازوکار تا هفتم شهریور (موعد اعلام‌شده توسط سه کشور اروپایی) فعال شود، در فاصله‌ای ۳۰روزه می‌تواند بدون نیاز به رأی‌گیری در شورای امنیت یا امکان وتو مثلا توسط چین و روسیه (که دوستان جمهوری اسلامی به‌شمار می‌آیند)، تمامی آن تحریم‌ها را احیا کرده و وضعیت اقتصادی کشور را به پیش از سال ۲۰۱۵ بازگرداند. در چنین شرایطی، صنعت نفت و گاز که همچنان ستون‌فقرات اقتصاد ایران است، مستقیما هدف قرار خواهد گرفت. تهدید پیش‌رو، صرفا یک پیش‌بینی نظری نیست؛ بلکه سناریویی است که کشور پیش از این هزینه‌های سنگین آن را تجربه کرده و اکنون در آستانه تکرار آن قرار دارد. در سال‌های پس از صدور قطع‌نامه ۱۹۲۹، ممنوعیت سرمایه‌گذاری خارجی در پروژه‌های نفت و گاز، توقف فروش تجهیزات پیشرفته به پالایشگاه‌ها، محدودیت در صادرات نفت و ایجاد موانع بانکی برای تسویه‌حساب‌های ارزی، منجر به سقوط صادرات نفت از حدود ۲.۵ میلیون بشکه در روز به زیر ۸۰۰ هزار بشکه در برخی مقاطع شد. کاهش درآمد ارزی، افزایش کسری بودجه، جهش نرخ تورم، افت شدید ارزش ریال، اختلال در پروژه‌های کلیدی مانند توسعه فازهای پارس جنوبی و خروج شرکت‌های بین‌المللی از بازار انرژی ایران، تنها بخشی از پیامدهای تحریم‌هایی بود که از مسیر شورای امنیت اعمال شد. در حوزه گاز نیز نبود فناوری‌های روز و سرمایه‌گذاری خارجی باعث عقب‌ماندگی در بهره‌برداری از ذخایر عظیم گازی کشور شد؛ ذخایری که اکنون با رقابت منطقه‌ای فشرده‌ای نیز مواجه‌اند. نکته مهم آن است که فعال‌سازی مکانیسم ماشه، اگرچه از سوی سه کشور اروپایی پیگیری می‌شود، اما امکان جلوگیری از آن با همراهی ایالات متحده همچنان وجود دارد. واقعیت این است که آمریکا به دلیل وزن سیاسی خود، تنها بازیگری است که می‌تواند مانع قطعی تصمیم اروپا در این مسیر شود. بنابراین، هرگونه راهبرد مؤثر برای خنثی‌سازی تهدید ماشه، نمی‌تواند صرفا به گفت‌وگو با تروئیکای اروپایی محدود بماند. نیاز فوری به بازتعریف یک مسیر دیپلماتیک دوگانه -هم در مسیر تعامل با E3 و هم در مسیر گفت‌وگوی مستقیم با واشنگتن- اکنون بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. چشم‌انداز اجتناب از این فاجعه به رویکرد متفاوت جمهوری اسلامی ایران و توان چانه‌زنی تیم مذاکره‌کننده در هفته‌های آینده بستگی دارد؛ هفته‌هایی که بی‌اغراق می‌توان آنها را «نقطه عطف تصمیم‌گیری در سیاست خارجی ایران» نامید. تجربه‌های گذشته نشان می‌دهد که تأخیر در تصمیم‌گیری، گاه پرهزینه‌تر از اشتباه در تصمیم است. در شرایط فعلی، هرگونه غفلت در تصمیم‌گیری درست و به‌موقع یا هرگونه خوش‌بینی بیش‌ازحد نسبت به اطراف مذاکره، می‌تواند به بهای ازدست‌رفتن ظرفیت‌های حیاتی اقتصاد کشور تمام شود. همچنین باید توجه داشت که برخلاف تحریم‌های یک‌جانبه‌ای که از جانب ایالات متحده علیه ایران اعمال شد و همچنان برقرارند، بازگشت تحریم‌های شورای امنیت از اعتبار بین‌المللی برخوردار بوده و راهکارهای دورزدن آن، به‌مراتب دشوارتر و محدودتر خواهد بود. از سوی دیگر، در فضای متحول کنونی بازار جهانی انرژی، ازجمله افزایش نقش بازیگران جدید و رقابت شدید در حوزه گاز طبیعی مایع (LNG)، ایران نمی‌تواند هزینه‌های فرصت ازدست‌رفته را نادیده بگیرد.

خیابان‌های شهر ورشو پس از جنگ جهانی دوم و امروز

بازطراحی و بازمعماری یا نوسازی و بازسازی

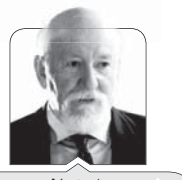

علی کیافر
معمار، شهرساز و استاد دانشگاه (آمریکا)

تو به خود آمده از فلسفه چون و چرایی
(مولانا جلال‌الدین بلخی)

در تجاوز اسرائیل به ایران در خردادماه امسال که بیشتر از آن به نام «جنگ ۱۲روزه» یاد می‌شود، در میان بناهای گوناگون و ساختمان‌های مسکونی، ساختمانی که جزء مجموعه صداوسیمای ایران و واقع‌شده در تهران است، آسیب جدی دید. این سازه طرح معمار صاحب‌نام ایران عبدالعزیز فرمانفرماییان است و به نام ساختمان شیشه‌ای شناخته می‌شود. حدود یک ماه پس از این حادثه خانم فرزانه صادق، وزیر راه و شهرسازی، در بازدید از محل این ساختمان که مورد اصابت موشک قرار گرفته بود، اعلام کرد که «بازطراحی و بازمعماری این بنا را به مسابقه بین‌المللی خواهیم گذاشت». این بیان بسیاری در حیطه معماری و طراحی شهری و نیر صاحبان اندیشه را به واکنش و ابراز نظر کشاند. اکثریت نظرات اعلام‌شده در مخالفت با مفهوم «بازطراحی و بازمعماری» بود؛ درحالی‌که کسانی نیز از دوباره طراحی این بنا که دست در دست معماری جدید خواهد بود، استقبال کردند. به باور من چنین مقوله‌ای در قامت یک الگو برای هر بنای شناخته‌شده مورد بهره‌برداری مردمان که ویژگی‌های نمادین یا اعتقادی داشته و به هر علتی آسیب دیده، تخریب شده و از بین رفته است، نمی‌تواند مطرح شود. عوامل گوناگون و شرایط خاص در هر مورد باید در نظر گرفته شود و مسیری که بهترین پاسخ به دوباره بهره‌برداری و بهره‌گیری از یک ساختمان خاص را مطرح می‌کند، پی گرفت. برای درک بیشتر از آنچه می‌تواند انجام شود، پرداخت به نمونه‌های شهرت‌یافته جهانی می‌تواند راهگشا باشد. پرسش این است: آیا یک ساختمان نمادین با سابقه تاریخی و بهره‌بری عام باید دوباره به همان شکل و شمایل سابق مرمت و بازسازی شود یا طرحی نو درانداخته شود و از آنچه آسیب دیده یا از بین رفته بنایی تازه سر برآرد؟ نوشته زیر به ۹ بنای بسیار مشهور در دنیا که به دنبال عوارض طبیعی مانند زلزله یا آتش‌سوزی یا در نتیجه جنگ و تجاوز بیگانگان به یک سرزمین به میزان زیاد صدمه دیدند یا به‌طور کل از بین رفتند و سپس بازسازی شدند، اشاره دارد. افزون بر آنچه در زیر مورد نظر خواهد بود، نمونه ساختمان پلاسکو در تهران نیز باید مورد توجه قرار گیرد. امید است که آگاهی از این سابقه‌های تاریخی و آنچه درباره آنها انجام شد، سرمشقی برای ما باشد، در عین حال که آرزو باید داشت دیگر اصلا چنین خساراتی به بار نیاید.

مرکز سلطنتی مبادلات بازرگانی، لندن، انگلستان (Royal Exchange)

این بنا در سال ۱۵۷۱ در لندن افتتاح شد و در سال ۱۶۶۶ در حادثه آتش‌سوزی بزرگ این شهر از بین رفت ولی چند سال بعد دوباره ساخته شد. ساختمان جدید در یک آتش‌سوزی دیگر در سال ۱۸۳۸ از بین رفت. مرکز سلطنتی مبادلات بازرگانی لندن باز هم برای بار سوم در قرن شانزدهم میلادی ساخته و در سال ۱۸۴۴ افتتاح شد. ساختمان براساس طرح اولیه و خصوصیات معماری آنچه در قبل وجود داشت، بازسازی شد.

کاخ سفید، واشنگتن، آمریکا (White House)

کاخ سفید، محل زندگی رؤسای جمهوری آمریکا که در ابتدا «خانه رئیس‌جمهور» نام داشت، در سال ۱۸۱۴ بر اثر آتش‌سوزی کاملا از بین رفت. این آتش‌سوزی توسط نیروهای انگلیسی که در سال ۱۸۱۲ با آمریکای تازه استقلال‌یافته وارد جنگ شدند و چندی بعد شهر واشنگتن را اشغال کردند، اتفاق افتاد. در سال ۱۸۱۷ بخشی از بنای جدید که «کاخ سفید» نام گرفت، ساخته شد تا رئیس‌جمهور وقت آمریکا بتواند در آن اقامت کند. ساخت بقیه کاخ سفید سالیانی طول کشید. این مجموعه تاکنون چندین بار نوسازی شده است. کاخ سفید براساس طرح اولیه و اصلی توسط معمار ایرلندی طراحی و ساخته شد.

هتل فرمانت، سان‌فرانسیسکو، آمریکا (Fairmont Hotel)

در زلزله بسیار شدید سال ۱۹۰۶ که بخش عمده‌ای از شهر سان‌فرانسیسکو را تخریب کرد، سه هزار نفر جان خود را از دست دادند و بیش از ۲۸ هزار ساختمان کاملا تخریب شدند. در آتش‌سوزی مهیبی که بر اثر این زلزله رخ داد، هتل مشهور فرمانت که در زلزله سالم مانده بود، از بین رفت. اما کمتر از یک سال بعد این هتل بازسازی شد. هم‌اکنون این هتل که در مرکز شهر سان‌فرانسیسکو قرار دارد، از ساختمان‌های نمادین در تمام ایالت کالیفرنیاست. این هتل نیز براساس معماری قبلی طراحی و بازسازی شد.

کلیسای اعظم سِینت‌پال، لندن، انگلستان (St. Paul Cathedral)

کلیسای جامع سینت‌پال در طول تاریخ بارها از بین رفته است. این بنا که از نمادهای جامعه مذهبی انگلستان است، آخرین بار در بمباران سال ۱۹۴۰ توسط نیروهای آلمانی صدمه‌ای جدی دید. در سال ۱۹۴۵ پس از پایان جنگ جهانی دوم، کلیسا که بازسازی اساسی شده و گسترش یافته بود، مورد بهره‌برداری قرار گرفت. این کلیسا که در مرتفع‌ترین نقطه شهر لندن قرار دارد، معتبرترین مرکز مذهبی انگلستان و مقر اسقف اعظم لندن است. ساختمان کنونی کلیسای اعظم سینت‌پال براساس طرح قبل از جنگ بازسازی نشده است. معمار برجسته سِر کریستوفر رن کلیسای کنونی را بر پایه اصول معماری باروک انگلیسی و واردکردن ویژگی‌هایی از معماری رنسانس و باروک طراحی کرد. گنبد بزرگ آن از شاخص‌ترین بخش‌های این کلیساست.

شهر ورشو، لهستان (Warsaw)

پایتخت لهستان از مجموعه شهرهایی بود که در جنگ جهانی دوم آسیب شدید دیدند. بر اثر حملات آلمانی‌ها بیش از ۸۵ درصد بخش تاریخی ورشو از بین رفت. اهالی شهر اما بلافاصله به بازسازی خرابه‌ها پرداختند. تا سال ۱۹۵۵ تقریبا تمام شهر قدیمی ازبین‌رفته، با استفاده از نقاشی‌هایی که نمای شهر و ساختمان‌های آن را مستند کرده بودند، دوباره ساخته شد. خیابان‌های ورشو امروزه زیبایی‌های معماری تاریخی شهرهای اروپای شرقی را عرضه می‌کنند.

کلیسای فرائنکرش، درسدن، آلمان (Frauenkirche Church)

شهر درِسدن در آلمان، مانند شهر ورشو در لهستان در جنگ جهانی دوم آسیب بسیار دید. در طول سه روز بمباران در سال ۱۹۴۵، سال پایان جنگ، درسدن در آلمان تقریبا با خاک یکسان شد. کلیسای فرائنکرش یکی از مشهورترین ساختمان‌های درسدن بود که از بین رفت. تا سال ۱۹۹۴ که گروهی از شهروندان برای بازسازی و برگرداندن کلیسا اقدام کردند، این کلیسا به صورت مخروبه باقی ماند تا آنکه در سال ۲۰۰۵ برای نخستین بار پس از نیم‌قرن بازگشایی شد. ساختمان کنونی عمدتا براساس معماری قبلی بازسازی شد.

سالن اپرای گِران‌تئاتر دل‌لیسو، بارسلونا، اسپانیا (Gran Teatre del Liceu, Opera House)

گران‌تئاتر دل‌لیسو که در سال ۱۸۳۷ در مکانی دیگر ساخته شده بود، در سال ۱۸۴۷ به محل کنونی انتقال پیدا کرد. این سالن اپرا با گنجایش چهار هزار نفر برای ۱۵۰ سال نماد فرهنگی-اجتماعی شهر بارسلونا بود، اما بر اثر آتش‌سوزی در سال ۱۹۹۴ از میان رفت. تأثیر احساسی این حادثه بر مردم اسپانیا بسیار بود و از این بابت بازسازی آن در دستور کار فوری دولت قرار گرفت. پنج سال بعد، این سالن اپرا با همان طرح و مشخصات اولیه دوباره در ۱۹۹۹ ساخته شد. سالن گران‌تئاتر دل‌لیسو یکی از مراکز عمده اپرا در اروپا و جهان است.

مرکز تجارت جهانی، نیویورک، ایالات متحده (World Trade Center)

صبح روز ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به فاصله زمانی کمی با دو هواپیما به برج‌های دوقلوی شهر نیویورک که نمادی از قدرت اقتصادی این شهر و حتی تمام آمریکا بودند، حمله شد. در کمتر از دو ساعت هر دو برج کاملا از بین رفتند. برنامه‌ریزی برای بازسازی ساختمان‌ها همراه با ساخت یک بنادی یادمان و موزه یادبود پس از مدت کوتاهی آغاز شد. ساختمان نخستین بنای جایگزین در سال ۲۰۰۶ شروع شد و در سال ۲۰۱۴ به پایان رسید. بنای جدید شباهتی به ساختمان قبلی ندارد اما در این ساختمان که برای بسیاری از مردمان آمریکا برج آزادی نام دارد، از نمادهای بسیاری استفاده شده است. به‌طور مثال، ارتفاع آن ۱۷۷۶ فوت است، عددی که نمایانگر سال استقلال آمریکاست.

کلیسای نوتردام، پاریس، فرانسه (Notre-Dame)

مشهورترین کلیسای فرانسه و یکی از جاذبه‌های شهر پاریس، کلیسای نوتردام، در قرن یازدهم میلادی ساخته شد. این ساختمان در بهار ۲۰۱۹ دچار آتش‌سوزی دامنه‌داری شد و بخش‌های مهمی از آن سوخت. اهمیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی این کلیسا به میزانی بوده است که رئیس‌جمهور فرانسه برنامه‌ای برای تعمیر و بازسازی آن ظرف پنج سال به مردم خود ارائه کرد. عملیات ساختمانی این کلیسا که عمدتا بازسازی دقیق آنچه از بین رفت است، در زمانی کمتر از پیش‌بینی قبلی به پایان رسید.

کلام آخر

در طول قرن‌ها تعداد بسیار زیادی از بناهای مورد استفاده و توجه انسان‌ها به دلایل مختلف از بین رفته‌اند. در میان آنها بناهایی که بازسازی شده و کاربرد پیشین خود را کاملا یا نزدیک به آن بازیافته‌اند، کم نیستند. چنین اتفاقاتی بی‌شک در آینده نیز رخ خواهد داد. در این تلاش‌ها آنچه اهمیت بسزایی دارد، تفکر و مدیریت کارآمد و درخور است. هدف، برنامه‌ریزی و اجرای درست بخش‌های به‌هم‌پیوسته و حیاتی این روند هستند. بازسازی دقیقا براساس شکل و طرح و سازه قبلی یا کاملا متفاوت از آن در رابطه با مقوله‌های تفکر، هدف، برنامه‌ریزی و کارآمدی مدیریت معنا پیدا می‌کند؛ نه اینکه امری یک‌سویه و بدون مطالعه و غور و از زبان تنها یک نفر چه در سطوح میانی تصمیم‌گیری و چه در بالاترین مقامات اجرائی باشد.

جدول ۵۱۱۰ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- یاری‌کننده- تخلص مولانا- همسر مرد ۲- قرار داده‌شده- نتیجه و محصول- واحد پول مصر ۳- فضای استوانه‌ای داخل موتور درون‌سوز- آلبومی با آواز شهرام ناظری ۴- شکوه و بزرگی- همسایه- مخفف دیگر ۵- ضمیر مؤنث عربی- قید زمان- ادرار را از کلیه به مثانه هدایت می‌کند ۶- ناسزا- ساز هندی- مردن از غصه ۷- پرهیزگاری- یک‌دوم چهره- فقر و بی‌چیزی ۸- شیوه و روش- صبحانه‌نخورده- رفیق ۹- بیماری عفونی حاد جوندگان- طردکردن- نخ تابیده ۱۰- فشار برای راندن چیزی- مهم‌ترین محصول صادراتی کوبا- جاذبه ۱۱- از آن شکلات تهیه می‌شود- استانی در هند- خاک سفالگری ۱۲- ناسزاگویی- در گرو- هرگونه تورم غیرطبیعی در قسمتی از بدن ۱۳- رفت‌وآمد بسیار- فرشته حامل وحی ۱۴- بصیر- فویل نازک برای طلاکوبی روی جلد کتاب- همشیره ۱۵- نوک بی‌نوک- ضربه‌ای در تنیس روی میز- شبیه‌بودن

عمودی:

۱- نوعی شیپور- مخمصه- گل خیری ۲- کام- صنعت تولید الکتریسیته از نیروی آب ۳- مسیحی- خطی در دایره- خدای مصریان قدیم ۴- یقه- آبشار زیبایی در شهرستان سیاهکل گیلان- هر فصل کتاب ۵- سدی در تهران بر روی رودخانه جاجرود- پایتخت کشور نیجر ۶- خاخام- شهری در استان اردبیل- ته‌بندی کتاب ۷- مترسک- قلعه تاریخی دیدنی در رامسر- رنگ‌نشده ۸- از قبایل مدینه در صدر اسلام- لبریز- هستی ۹- نام آذری- مخلوط‌کردن- آتشگیره ۱۰- اعتقاد به ظهور منجی- نشانی- عدد ۱۱- مرتعش- گیاهی ۱۲- حشره کوچک انگلی- حفاظ راه‌پله- سلسله بنی‌امیه ۱۳- نامی دخترانه- از انواع جمله در دستور زبان- لباس پوشیده ۱۴- رمانی نوشته رومن گاری که روایت پسربچه‌ای در دنیایی پر از حقایق سیاه است- هواپیمای سریع ۱۵- فقیر، بی‌چیز- سنجش- شهری با چشمه‌های آب معدنی در استان اردبیل

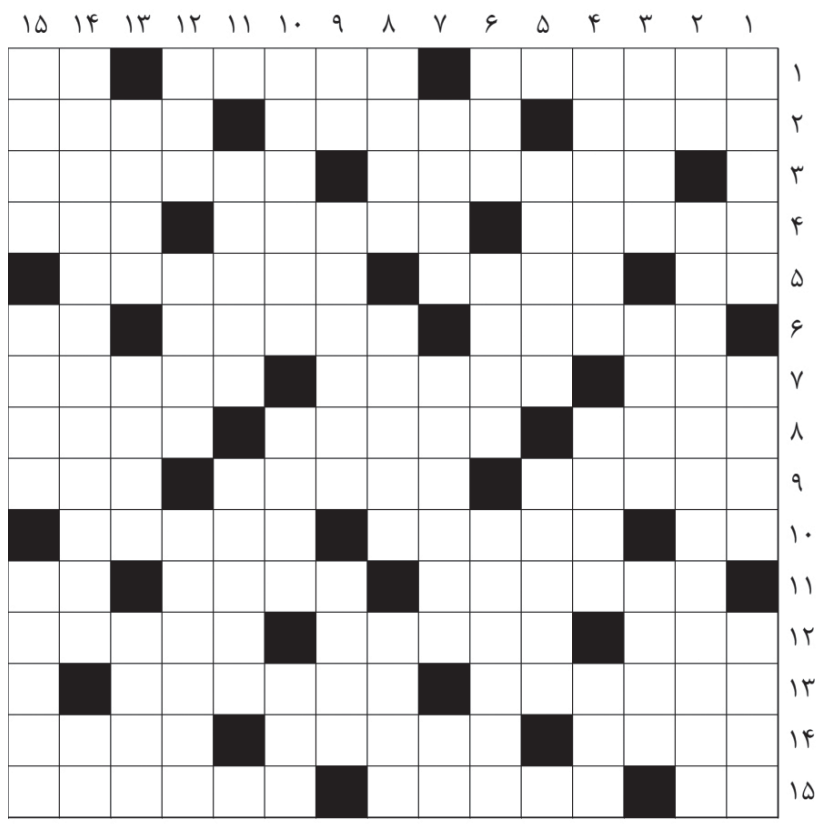

حل سودوکو ۴۱۰۵

۸	۶	۹	۱	۲	۳	۷	۴	۵
۷	۱	۲	۸	۴	۵	۶	۳	۹
۵	۴	۳	۹	۶	۷	۲	۸	۱
۴	۳	۶	۲	۷	۹	۱	۵	۸
۲	۵	۱	۴	۳	۸	۹	۶	۷
۹	۷	۸	۶	۵	۱	۳	۲	۴
۳	۹	۵	۷	۸	۲	۴	۱	۶
۱	۸	۴	۳	۹	۶	۵	۷	۲
۶	۲	۷	۵	۱	۴	۸	۹	۳

۱	۳	۶	۲	۷	۴	۸	۹	۵
۲	۷	۹	۸	۳	۵	۶	۴	۱
۵	۴	۸	۶	۹	۱	۳	۷	۲
۸	۹	۳	۴	۱	۶	۲	۵	۷
۶	۲	۷	۵	۸	۹	۱	۳	۴
۴	۱	۵	۳	۲	۷	۹	۶	۸
۳	۶	۲	۷	۵	۸	۴	۱	۹
۷	۸	۱	۹	۴	۳	۵	۲	۶
۹	۵	۴	۱	۶	۲	۷	۸	۳

حل جدول ۵۱۰۹

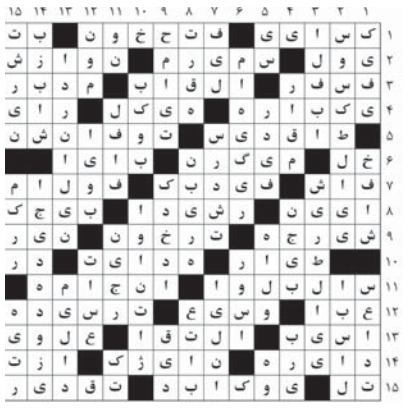

سودوکو سخت ۴۱۰۶

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

					۲			۴
	۸						۷	۶
		۶			۴	۹	۲	
۱			۶					۳
		۲	۴		۷	۶		
۴					۵			۷
	۲	۱	۷			۴		
۸	۴						۹	
۷			۱					

سودوکو ساده ۴۱۰۶

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۴				۲		
۲	۸		۴	۶				
				۷	۵	۴		
	۳			۱		۵	۴	
	۷		۳	۹	۴		۱	
	۴	۱		۸			۷	
		۸	۷	۵				
				۲	۹		۳	۸
		۳				۷		